

UCHWAŁA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 23 lutego 1991 r.

w sprawie założeń polityki pieniężnej na 1991 r.

§ 1. Uchwała się założenia polityki pieniężnej na 1991 r., stanowiące załącznik do uchwały.

§ 2. Prezes Narodowego Banku Polskiego będzie przedstawiał Sejmowi i Senatowi kwartalną informację o przebiegu realizacji założeń polityki pieniężnej w roku 1991, wraz z odpowiednimi wnioskami.

§ 3. Rząd przy udziale Narodowego Banku Polskiego do dnia 15 marca 1991 r. dokona oceny i weryfikacji dotychczasowych rozwiązań w polityce kredytowej, zmierzających

do pobudzenia gospodarki, i przedstawi je właściwym komisjom Sejmu i Senatu.

§ 4. Narodowy Bank Polski i Najwyższa Izba Kontroli dokonają oceny wpływu dodatniej stopy procentowej od kredytów na procesy gospodarcze i przedłożą ją właściwym komisjom Sejmu i Senatu do dnia 15 marca 1991 r.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1991 r.

Marszałek Sejmu: *M. Kozakiewicz*

Załącznik do uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 lutego 1991 r.
(poz. 85)

ZAŁOŻENIA POLITYKI PIENIĘŻNEJ NA 1991 R.

I. Cele polityki pieniężnej

1. Podstawową zasadą polityki pieniężnej będzie kształtowanie podaży pieniądza na takim poziomie, aby jego nadmiar nie stał się samoistnym czynnikiem inflacji i jednocześnie aby niedostatek pieniądza nie utrudniał procesów gospodarczych.

II. Podaż pieniądza i narzędzia jej kontroli

2. Projekcja podaży pieniądza oparta została na założeniach polityki gospodarczej Rządu oraz własnych analizach banku, dotyczących w szczególności wzrostu dochodu narodowego oraz cen towarów i usług, a także wielkości deficytu budżetowego i poziomu rezerw zagranicznych.

Podaż pieniądza ogółem zwiększy się w 1991 r. o około 45% w stosunku do stanu na koniec 1990 r.

W związku z przewidywanym utrzymaniem się tendencji do spadku udziału zasobów w walutach obcych w ogólnej masie pieniądza zakłada się, że przyrost ilości pieniądza krajowego wyniesie około 61%. Udział pieniądza krajowego w ogólnych zasobach pieniężnych wzrośnie z około 67% w końcu 1990 r. do około 75% na koniec 1991 r. Zmniejszeniu ulegnie natomiast udział walut obcych. Tendencja ta wynika z przywrócenia złotemu funkcji pełnowartościowego pieniądza oraz bardziej korzystnych warunków lokowania oszczędności w pieniądzu krajowym niż w walutach zagranicznych (przy stabilności kursu walutowego, jaka miała miejsce w 1990 r.).

3. Podstawowym komponentem przyrostu zasobów pieniądza krajowego będzie przyrost zasobów pieniężnych ludności. Przewiduje się, że w porównaniu ze stanem w końcu 1990 r. zasoby te wzrosną o około 62% w ujęciu nominalnym (około 23% w wyrażeniu realnym). Natomiast zasoby pieniężne przedsiębiorstw zwiększą się o około 60% (o około 21% w wyrażeniu realnym). W obrębie przyrostu zasobów pieniężnych ludności szybszy będzie przyrost wkładów oszczędnościowych (o około 76% w ujęciu nominalnym) aniżeli gotówki (o około 49% w ujęciu nominalnym). Wiąże się to z obserwowaną tendencją do wzrostu udziału wkładów oszczędnościowych w zasobach pieniężnych ludności.

4. Stan rezerw zagranicznych powiększy się o niespełna 10% w porównaniu ze stanem w końcu 1990 r. Wynika to ze zmiany sytuacji w bilansie płatniczym. Głównym źródłem kreacji pieniądza będą aktywa krajowe netto, których podstawowym komponentem jest kredyt dla ludności i jednostek gospodarczych oraz kredyt dla budżetu państwa. W sumie aktywa krajowe netto zwiększą się o około 63%. Przy obecnych założeniach dotyczących deficytu budżetowego przyrost zadłużenia kredytowego ludności i jednostek gospodarczych wyniesie około 73%. Ewentualny ponadplanowy wzrost deficytu budżetowego wymagać będzie ograniczenia przewidywanej obecnie skali akcji kredytowej w odniesieniu do podmiotów gospodarczych i ludności.

5. W celu regulowania obiegu pieniężnego rozwijana będzie sprzedaż bonów przez Narodowy Bank Polski (NBP), a w dalszej perspektywie również bonów skarbowych. Narodowy Bank Polski prowadzić będzie aktywną politykę rezerw obowiązkowych w stosunku do banków komercyjnych, tak aby dostosować ich płynność do przyjętych założeń polityki pieniężnej. Stopy rezerwy obowiązkowej NBP będzie ogłaszał w miarę możliwości z wyprzedzeniem. Stopy te będą preferencyjne dla wkładów terminowych oraz począwszy od II kwartału dla wkładów ludności płatnych na każde żądanie. Równocześnie banki będą mogły zadłużać się w NBP w formie kredytu redyskontowego i lombardowego do wysokości określonych w umowach z bankami. Kwotę redyskonta bank centralny kształtować będzie w zależności od sytuacji pieniężnej kraju. Przyrost kredytu refinansowego w rachunku kredytowym utrzymany zostanie — w szczególności uzasadnionych przypadkach — jedynie w odniesieniu do finansowania kontynuowanych inwestycji centralnych. W przypadku zagrożenia nadmierną podażą pieniądza, NBP będzie mógł stosować ograniczenia ilościowe działalności kredytowej banków komercyjnych, z zastrzeżeniem, że decyzje te będą podawane z odpowiednim wyprzedzeniem.

6. W realizacji polityki pieniężnej uwzględniony zostanie nierównomierny przebieg czynników determinujących zapotrzebowanie na pieniądź, a zwłaszcza ruch cen, które — zgodnie z założeniami — wzrosną najsilniej w I kwartale 1991 r. W przypadku odmiennego od przyjmowanych założeń kształtowania się czynników wpływających na wielkość przyrostu podaży pieniądza, Narodowy Bank Polski, kierując się przedstawionymi wyżej celami polityki pieniężnej, dostosuje podaż pieniądza i kredytu odpowiednio do rozwoju sytuacji.

III. Działalność depozytowo-kredytowa

7. Stopa procentowa banku centralnego, czyli stopa redyskontowa, kształtowana będzie przez NBP z uwzględnieniem wskaźnika inflacji oraz tendencji w kształtowaniu się rynkowych stóp procentowych (rynek lokat międzybankowych, wtórny obrót papierami wartościowymi). Stosowana będzie zmienna stopa redyskontowa, określana w stosunku rocznym. Niezbędne zmiany stopy procentowej będą dokonywane w taki sposób, aby zapewnić zachowanie realnie dodatniego poziomu oprocentowania kredytu w kilkumiesięcznych (około półrocznych) przedziałach czasowych. Stopa kredytu refinansowego (lombardowego) dla banków będzie wyznaczana na poziomie nieco wyższym niż stopa redyskontowa.

8. Rozwój systemu bankowego, a zwłaszcza konkurencji, tworzy przesłanki do ustalania stopy procentowej przez banki na warunkach rynkowych. W imię ochrony interesów deponentów banki stosować będą zasadę symetrii w nalicza-

niu odsetek od depozytów i od kredytów. W miarę możliwości stopa procentowa ustalana dla kredytów i depozytów terminowych powinna być utrzymana na poziomie realnie dodatnim, tj. wyższym niż wskaźnik inflacji. W 1991 r. uchylone zostaną wszelkie regulacje zewnętrzne i wewnętrzne bankowe sprzeczne z zasadami pełnego partnerstwa i równorzędności stron w kształtowaniu stosunków między bankami a ich klientami.

9. Podstawową zasadą działania banków, nakierowaną na wzrost ogólnego poziomu efektywności oraz przekształcenia własnościowe i strukturalne, wynikające ze strategii gospodarczej, będzie rygorystycznie przestrzegane kryterium zdolności kredytowej, w tym bieżące egzekwowanie należności i regulowanie zobowiązań, zwłaszcza w stosunku do przedsiębiorstw nierentownych, nie mających perspektyw na odzyskanie zdolności kredytowej.

10. Banki będą udzielały kredytów subwencjonowanych na podstawie uzgodnień z Rządem w ramach specjalnych linii kredytowych. Uruchomienie tych kredytów wiązać się będzie z zapewnieniem bieżącego wyrównania bankom ze środków budżetowych różnicy między odsetkami należnymi a kwotą odsetek płaconych przez kredytobiorców w sposób gwarantujący opłacalność ich udzielania. Rząd, przy udziale NBP, zapewni warunki do sprawnego funkcjonowania specjalnych linii kredytowych. Środki budżetowe, z wyprzedzeniem przekazane do banków, będą mogły być także źródłem kredytów specjalnych w ramach uzgodnień Rządu z bankami. Do czasu systemowego uregulowania zasad finansowania budownictwa mieszkaniowego Powszechna Kasa Oszczędności — Bank Państwowy w pierwszej kolejności przeznaczać będzie gromadzone oszczędności na kredytowanie budownictwa mieszkaniowego. Zasady i sposób funkcjonowania nowego systemu przygotowuje Rząd przy udziale NBP do 30 kwietnia 1991 r.

11. W celu pobudzenia rozwoju ekspansji kredytowej rokującej postęp gospodarczy niezbędne jest wprowadzenie systemu gwarancji i ubezpieczeń kredytów, służących przewidywaniu obaw przed uzasadnionym ryzykiem. Minister Finansów i Prezes NBP określą normy tworzenia w bankach rezerw z zysku przed opodatkowaniem na pokrycie należności obciążonych zwiększonym ryzykiem, związanych z podejmowaniem przez banki działań promujących postęp ekonomiczny i przekształcenia struktury własnościowej w gospodarce. Istotne znaczenie ma przyspieszenie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw z wykorzystaniem środków finansowych ludności. Narodowy Bank Polski, mając na uwadze, iż — jak wynika to z doświadczenia — atrakcyjne inicjatywy kredytowe zgłaszają częstokroć osoby nie dysponujące wystarczającym zabezpieczeniem spłaty kredytu, będzie w takich przypadkach udzielał bankom poręczeń do wysokości 60% różnicy między wielkością kredytu a wartością jego zabezpieczenia.

12. Dynamiczny wzrost liczby banków wymaga wzmocnienia instytucjonalnych rozwiązań służących zabezpieczeniu depozytów, a zwłaszcza oszczędności ludności. Chodzi zarówno o regulacje prawne, jak i o praktykę bankową. Dla prawidłowego rozwoju stosunków kredytowo-bankowych niezbędne jest, aby banki podwyższyły współczynniki wypłacalności z orientacją na uzyskanie w 1993 r. parametrów stosowanych powszechnie w bankowości europejskiej (relacja funduszy własnych do aktywów banków w wysokości 8%). NBP rozważy możliwość zróżnicowania wag ryzyka, z uwzględnieniem preferencji dla gwarancji kredytowych oraz udziałów kapitałowych banków.

IV. Budżet państwa i system bankowy

13. Obsługa budżetu państwa i budżetów samorządowych realizowana będzie w formie rachunku bieżącego. NBP prowadzić będzie obsługę bankową budżetu państwa, obsługa zaś budżetu gmin przejęta będzie przez banki komercyjne. W celu pokrycia deficytu budżetowego Skarb Państwa emitować będzie papiery wartościowe, sprzedawane na aukcjach organizowanych przez NBP. Przejściowo, do czasu wdrożenia tej formy, finansowania deficytu budżetowego dokonywać się będzie w drodze zaciągania kredytów w bankach przez budżet państwa na warunkach komercyjnych, w granicach określonych w ustawie budżetowej.

14. Minister Finansów wyemituje obligacje na pokrycie kumulowanego deficytu Skarbu Państwa, wraz z odsetkami do dnia emisji. Zostanie rozważona możliwość przekształcenia tego długu w prawa do nabycia akcji prywatyzowanych przedsiębiorstw.

V. Kurs walutowy i polityka dewizowa

15. Utrzymanie stałego kursu walutowego w 1990 r. okazało się ważnym czynnikiem w walce z inflacją. Polityka ta będzie kontynuowana. Podstawową wytyczną polityki kursowej jest ugruntowanie wymienialności złotego na waluty obce oraz zapewnienie ludności i przedsiębiorstwom pełnego dostępu do walut zagranicznych na import towarów i usług. Uważnie analizowana będzie konkurencyjność złotego na tle kształtowania się bilansu płatniczego, szczególnie zaś wpływ kursu walutowego na rezerwy zagraniczne. Uwzględnić się będzie również, że od 1 stycznia 1991 r. zamiast systemu rozrachunków w rublach transferowych z krajami byłego I obszaru płatniczego rozliczenia będą prowadzone w walutach wymienialnych.

16. Kierując się dążeniem do utrzymania stabilnego kursu walutowego, NBP będzie podejmował na krajowym rynku walutowym interwencje (oddziaływanie na podaż i popyt na waluty obce), z wykorzystaniem rezerw zagranicznych. Poziom utrzymywanych rezerw zapewni płynność polskich banków w realizowaniu transakcji zagranicznych. Polityka kursu walutowego będzie prowadzona w taki sposób, aby utrzymać równowagę popytu na waluty zagraniczne z ich podażą. Zasada stabilizacji kursu złotego będzie jednym z czynników kształtowania stopy procentowej banku centralnego.

17. Wprowadzony zostanie nowy system międzybankowych rozliczeń dewizowych, usprawniający gospodarkę walutami obcymi. Znacznie rozszerzona zostanie sieć banków upoważnionych do prowadzenia operacji zagranicznych. Unowocześniony zostanie system płatności i transferu w obrocie pieniężnym z zagranicą. Usprawnione zostanie zarządzanie rezerwami zagranicznymi przez NBP, przy uwzględnieniu kryterium bezpieczeństwa, płynności i rentowności gospodarowania rezerwami walut zagranicznych.

18. Rachunki walutowe ludności funkcjonować będą według dotychczasowych zasad. Zapewniona będzie swoboda dysponowania zgromadzonymi środkami oraz bezpieczeństwo wkładów na kontach walutowych. Utrzymany będzie wolny obrót walutami między osobami fizycznymi. W świetle dotychczasowych doświadczeń Minister Finansów i Prezes NBP rozważą możliwość unifikacji rynku oficjalnego i rynku kantorowego.

VI. Rozwój rynku pieniężnego i kapitałowego

19. Rozwój rynku pieniężnego i kapitałowego jest podstawowym warunkiem działania mechanizmów gospodarki pieniężno-rynkowej. Banki będą aktywnie wspierały wszelkie inicjatywy służące rozwojowi tych rynków. Dynamicznie tworzony będzie rynek pieniężny. Wprowadzenie do praktyki gospodarczej bonów NBP stworzyło przyczółki takiego rynku. W 1991 r. wprowadzone zostaną 3-miesięczne i 6-miesięczne bony NBP oraz bony skarbowe. Stworzy to podstawy do rozwinięcia na szeroką skalę operacji otwartego rynku. Mając na uwadze potrzeby rozwoju międzybankowego rynku pieniężnego, NBP stosować będzie zaniżone oprocentowanie lokat w banku centralnym, tak aby banki i instytucje finansowe skłaniały się do rozwoju lokat międzybankowych. NBP inicjować będzie nowe formy przepływu środków między bankami, ze szczególnym uwzględnieniem zapotrzebowania na komercyjny kredyt sezonowy w rolnictwie. Tworzyć to będzie warunki do kształtowania się rynkowej stopy procentowej.

20. Banki będą uczestniczyły w tworzeniu rynku kapitałowego. Podejmowane będą działania mające na celu zapewnienie niezbednej synchronizacji pomiędzy rynkiem pieniężnym a rynkiem kapitałowym. Działania te polegać będą z jednej strony na kształtowaniu bieżącej polityki pieniężnej, tak aby nie stała się ona barierą rozwoju rynku kapitałowego, z drugiej zaś — aby procesy zachodzące na rynku kapitałowym nie naruszyły równowagi pieniężnej w gospodarce.

21. Zapoczątkowane zostaną przekształcenia własnościowe w sektorze bankowym, w których wyniku nastąpi ograniczenie udziału państwa i zwiększenie udziału kapitału prywatnego. Komerccjalizacja, a następnie prywatyzacja banków państwowych oraz prywatyzacja banku państwowo-spółdzielczego, przeprowadzona przez Rząd przy udziale NBP, dokonywana będzie w odniesieniu do banków, które charakteryzują się odpowiednią strukturą aktywów i pasywów.

VII. Usprawnienie usług bankowych

22. Unowocześnione zostaną rozliczenia pieniężne i skrócony cykl rozliczeniowy. Służyć temu będą podejmowane przez banki działania obejmujące m.in.:

- rozszerzanie rozliczeń bezgotówkowych między posiadaczami rachunków bankowych,
- popularyzowanie i rozpowszechnianie obrotu czekowego, w tym zwłaszcza w formie czeków rozrachunkowych z gwarancją zapłaty,
- rozwijanie obrotu wekslowego,
- upowszechnianie umownych form zabezpieczenia terminowości rozliczeń w umowach zawieranych między kontrahentami rozliczeń oraz między bankami a posiadaczami rachunków bankowych,
- przyspieszenie automatyzacji procesów bankowych.

Uproszczone zostaną druki i dokumenty bankowe oraz nastąpi eliminacja różnego rodzaju barier uniemożliwiających rozwój obrotu czekowego i bezgotówkowego. Narodowy Bank Polski będzie przedstawiał Sejmowi co pół roku ocenę sytuacji w tej dziedzinie.

23. Zintensyfikowane zostaną działania Rządu i NBP, mające na celu przezwyciężenie barier rozwoju i funkcjonowania systemu bankowego. Zorganizowana zostanie wydodrębniona sieć telekomunikacyjna oraz przyspieszona

modernizacja informatyki bankowej. Komputeryzacja rozliczeń wewnątrz- i międzybankowych przyczyni się do rozwoju i podwyższenia jakości usług bankowych.

24. Zmiana systemu gospodarczego oraz rozwój bankowości wymagają odpowiednich modyfikacji przepisów prawnych, zarówno ustaw odnoszących się bezpośrednio do

banków, jak i w odniesieniu do regulacji dotyczących innych sfer życia gospodarczego. Najpilniejsze jest dokonanie korekt warunkujących wprowadzenie w życie niektórych istotnych założeń polityki pieniężnej na 1991 r. Dokonana zostanie zasadnicza przebudowa systemu prawnego polskiej bankowości w dostosowaniu do jej funkcji w ramach nowego ładu gospodarczego.